

Ino. hung.
350/

Francisci Sáro-
si
Ollarum Chirurgi

RMKT 1608

OLAJOKNAK

Több másféle nagy hasznú
ORVOSSÁGOKKAL
egyben,

Mellyek az Ember egésze-
gére mind kívül mind belől
igen hasznosan szolgál-
hatnak

DECLARATIOJA,

Mellyeknek is
Különös hasznok mind itt
VÁRALJÁN,

Mind a' Magyar Korona alatt-
lévő minden Tartományokban
tapasztalható - képpen
Observatorion, és Comprobatorion.

A' Krumpholtz Olajnak H szna.

I.

Használ Hurut ellen reggel és este
égett - borba bé - vévé.

2. Használ Fuladozás ellen, 4. vagy
6. cseppet ha ember reggel és este
bé - vészen.

3. Használ Aréna ellen, és az el-
romlott, vagy fájdalmas gyomornak is
erősítésére, reggel és este 6. vagy 8.
cseppet borban bé-vévén.

4. Használ az Hát - gerintze faj-
dalmi ellen, minden - féle tagainak,
és csontjainak nyilallási ellen is, ki-
vált ha ebben az Olajban szappant
elegyi esz, és az után égett - borral is
fel-egyelited 's meg - gyújtod, az után
a' fájdalmas részeket véle kened.

5. Használ Hideg - letés ellen - is,
akár minémű legyen az, sőt még a'
Pestises betegség ellen - is, 6. vagy 8.

A 3

csep-

cseppet jó borban bé-vévén reggel,
vagy este, de úgy hogy reája hamar
se ne egyék, se ne igyék a' Patiens,
hanem magát jól bé-takarván iz-
zadgyon.

A' Venecziai Terjéknek Hasznai.

I.

Ez a' Terjék igen jó és hasznos min-
den *Contagio* ellen, reggel egy nagy
borsónyit meleg Serben bé-venni, a'
kis Gyermekek pedig fél annyit bé-vé-
vén, jól nyugszik utánna.

2. A' Gyomorban-való rágás ellen
igen jó, úgy egyéb belső tagjainak-
is igen hasznos, fenn- említett mó-
don bé-venni.

3. Minden-féle rosz Nedveségektől
meg-tisztítja az embert, és nem
engedi az embernek semmi részét
rothadni.

4. A' meg-romlott vért meg-ál-
lítja, az úton-járokot meg-óltalmaz-
za minden rosz és hideg szelek ellen,

a' gyenge gyomort-is meg-me'egíti
az említett *Dosis* szerint.

Rosmarint Olajnak Haszna.

Ez igen hasznos a' Főnek minden
fajdalmiban, a' kiknek a' szemei fáj-
nak, azoknak szemei alatt meg-ken-
vén meg-tisztítja a' vért, és minden
rosz fluxust el-osztat. És ha az ha-
ragból az epéje meg-háborodik és in-
dúl, végyen-bé 3. vagy 4. cseppet
meleg serben, vagy pálinkában, igen
hasznos leszén.

Limbus Olajnak Haszna.

I.

Használ a' Főnek szédélgése ellen,
a' vak szemeit, és füle mellett meg-
keni,

2. A' Siketség ellen, vagy a' fül-
ben-való zúgás ellen 4. cseppet belé-
csepegtetvén.

3. A' szívnek fájdalma és nyilallása
ellen, este és reggel 4. vagy 5. csep-
pet bé-vévén.

4. A' béleknek szakadása ellen, az öreg emberek 6. vagy 8. cseppet, a' gyermekek 2. cseppet az Annyok tejében, vagy más-féle tejben bévévén.

5. Fog-fájás ellen, 3. cseppet fehér pamutban eresztvén, és a' fognak lyukában révén, hamar időn a' fájdalmát el-állítja.

6. A' Sárgaság ellen, 6. vagy 8. cseppbé-venni.

7. Mind az embereknek 's mind az oktalan állatoknak külső sebeikre is kengetni, igen hasznos, és jól gyógyít.

Fenyő-mag Olajnak Haszna.

Ez sok szelek, és minden *Contagio* ellen, igen hasznos reggel 3. vagy 4. cseppet serben, vagy borban bé-venni, úgy meg-romlott tüdő ellen-is, 6. cseppet bé-venni. Meg-állítja a' *Colikát*, a' rossz nedvességet a' gyomorból ki-viszi, és a' *flatust* ki hajtja. A' *melancholiát*, a' szívnek nehézséget, és

és a' Sárgaságot el-űzi, a' tenn-említett *Dofist* bé-vévén, egy szóval az embernek minden tagjainak nyavalyája ellen igen hasznos.

Kömény-mag Olajnak Haszna.

Ez minden némi fájdalmat el-vész, ha ember Borban, vagy Rósa-vízben 3. vagy 4. cseppet reggel és éjszakára bé-vész. Az Agya-velit erősítvén Siketségét, és a' Fülnek zúgását el-ozlatja.

Gyomort nagyon *conserválja*, ha reggel 4. cseppet meleg Serben bé-vész, a' vizelletet igen indítja, ha 6. cseppet meleg Serbe vész, és ha a' gyermeknek rágása, vagy geszta-haborgása vagyon, kend-meg a' köldökét vele mind el-űzi tőle, és meg-csendesíti.

Bűdös-kő Olaj, vagy Balsamus Sulphuris.

Használ ez mind öreg idejű mind ifjú idejű embereknek Gört és Ca-

Calculus ellen, 4. vagy 8. cseppet idejéhez - képest meleg Borban a' betegnek bé - adni, és reggel a' *Calculus* elrontja, és ki - viszi.

Szem - kő Olaj.

Minden féle forró betegségben ez az embernek igen hasznos, az Aszszony embernek nádráját meg - erősíti, a' *Colikát* és rágást le - csendesíti, akarmi meleg italban 6. vagy 8. cseppet nem csak reggel és este; hanem valamikor érzi a' nyavalyát, mindenkor végyen - bé a' beteg, ha egyéb nincsen, meleg téjben is jó lészén, a' *Colikát* szemlátomást el - öli.

Terpentina Olaj Haszna.

Ez felette hasznos a' Rűh ellen, ha 5. vagy 6. cseppet bé - vészelsz, és kívül is magadat meg - kend vele, úgy az Hideglelés ellen, akár mindennapi, akár másféle le - jénd - is, ha 8. vagy 10. cseppet az idejéhez képest az embernek, vagy gyermeknek meleg italba bé -

bé - adsz. És ha az inak az emberben meg - merednek, és nehezen lélegzelnek, nagyon meg könnyebbiti, minden rosz nedvességet meg - emészt az emberben, a' *flatust* oszlatja, a' veséket tisztítja, a' Hójag követ el - oszlatja, és meg - emészt. Ezeken kívül is sok, és elő - számlálhatatlan nyavalyákban használ, többi között a' Lovaknak turja és fekélye ellen, ha vele kenegeted, igen hasznos.

üröm Olajnak Haszna.

A' le - szakadott hasát, és nádráját az Aszszonyoknak fel - ragasztja, 4. vagy 6. cseppet, ha meleg Serben, vagy meleg téjben innya bé - adod. Hasznos a' Geleszta ellen is, mind örög's mind ifjú - rendű embernek, ha a' köldökét meg - kened vele. A' gyomrot is igen *conserválja*, és melegíti, 7. vagy 8. cseppet meleg Borban bé - vevén.

Scorpio - Olajnak Haszna.

Igen hasznos a' marháknak, mellyek valami mérges eledelt, vagy italt bé-találtanak venni, 10. vagy 20. cseppet reggel, délben, és este egy kevés darab kenyérben bé-adni. Használ az embereknek-is, kik Vízi-betegségben vesződnek, véle magát kengetni, és ugyan ebből 8. vagy 10. cseppet bé-venni.

Kő-téjnek Haszna.

Az emberben - lévő *Calculus* ellen igen hasznos, ha ebből meg-törvén, a' kés hegyén napjában háromszor hat vagy hét napokig egymásután bé-vészen, a' követ hamar ki-hajtja, és ha tiszta kút-vizben meg-áztatod, és az hájagos szemedet véle meg-mosod, igen használ.

Agaricum.

Ez olly Gomba, a' melly Várallján körül terem, mellynek ha úgy hasznát akarod venni, tórd-meg mosár-ban,

ban, és vagy borban, vagy erős palinkában, vagy égett-borban három kés hegyén, vagy egy Lóthnak harmad részét keverd, és áztasd-bé, és mind reggel s' mind este, egyébkor-is midőn szomjuhozol, idd-meg, azon napon minden mejj-fájás, és füladozás ellen, és tűdő rothadás ellen hasznos lészen.

Medve Háj.

Hasznos a' Gyermekeknek, a' béli-fzakadása ellen, azoknak a' derekát, kereszt-csontját véle jól meg-kenvén. A' méheknek-is igen hasznos, hogy a' farkas, vagy tolvaj méhek azoknak ne ártsanak, ha azoknak bé-járó lyukát ezen hájjal meg-kened.

Alkermesnek Confectiója.

Az ember szívének nagy *Confortatiojára* vagyon ez, midőn ájulás, vagy szív-dobogás szorongatja, ha t. i. ebből 10. cseppet, vagy borban, vagy serben, vagy téjben bé-vészen, *Resciatija*

ciája a' gyenge gyomrot-is, ha 10. vagy 12. cseppet valami meleg italban, vagy pálinkába bé-vészén: Ha-sonlóképpen a' Tüdőnek *flegmá*s részeit meg-tisztítja, és nagy könnyeb-séget szerez, ha az ember vagy 14. cseppet kétske téjben, vagy *Herba*-téjben bé-vészén.

Nehéz Nyavalya, vagy Epilepsia
ellen-való Por.

Ha valamely koros embernek, vagy gyermeknek hirtelen minden oknél-kül, vagy forrósága érkezik, mindjárt ezen pornak felét tiszta hideg vízben végye-bé, ha gyermek lejénd, ha pedig koros ember lejénd mind ez egész *dosist* végye-bé, és így mind a' forróságot el-űzi 's mind a' nehéz nya-valyátul meg-őrízi.

Calculus ellen-való mesterséges,
és hasznos porocska.

Ezen porocskából egy kés hegyén vegyen, a' kinek *Calculus*a vagyon,
és

és tiszta vízben elegyítvén, minden reggel és este hat napoknak el-folyá-sa alatt éljen véle, és a' *Calculus*ából meg-szabadítja.

Hideg-lelés ellen Por.

Minden-féle Hideg-lelés ellen ezen Por igen hasznos, ha tiszta vízben, vagy pálinkában egyszer bé-vézi a' beteg, de úgy hogy ez után jól bé-takarja magát, hogy meg-izzadha-son, ha pedig az ágyban nem ma-radhatna, tehát járjon fenn mind ad-dig míg jól meg-melegszik.

Fog-fájás ellen-való Por.

A' kinek foga fáj, végyen egy kés hegyén ezen porból, és kenye egy kevés pamutra, azután tégye a' fajos fogára, vagy az udvájában, mind a' fér-get ha vagyon, benne meg-öli, 's mind a' fájdalmat el-űzi.

Lubestig Virag Gelesztá ellen.

Akármelly gyermeknek, ha gelesztája vagyon, adjanak azon virág-ból éh gyomorra meleg italban, kiváltképpen szeredán és pénteken, mind a' gelesztát meg-öli, 's mind a' gyomrát meg-csendesíti.

Lubestig Olajnak Haszna.

Ez a' gyomornak erőtlensége, és abból származó fájdalma ellen igen hasznos kivált mikor a' miatt ájúlása, és halása is érkezik az embernek, végyen 8. vagy 10. cseppet akármilyen rendes italban.

Szent János Gyökerének Haszna.

1.

A' ki ezt a' gyökeret magánál hordozza, vagy Házában tartja, semmi boszorkányságtól ne féljen.

2.

A' ki a' boszorkányos embert megakarja ismérni, akár lakadalomban, 's akár

's akár más Vendégségben, tégye ezen gyökeret az abrosz-alá, hogy senki ne lássa, ha valaki ottan boszorkányos ember találtatik, ottan el-halaványodik, és félelem miatt el-kelletik onnét menni.

3.

Akármelly Szarvas-marháknak, és Lovaknak, mellyek a' vesztés miatt semmit nem ehetnek, csak el-száradnak, igen használ, ha tudni-ilik ezen gyökeret tiszta vízben jól meg-áztatod, és ruhát belé mártván az el-száradott Marhát véle mosogatod, ez által viszont meg-hízik, és meg-gyógyúl.

4.

A' kinek a' bőv hideg és nedves *fluxus* miatt a' feje fáj, ezen gyökeret borban áztassa-bé, és abban ruhát mártván kösse a' nyakára, és reggel tartsa ott, a' feje fájdalma ízépen el-múlik.

5.

A' Colikával veződőknek is igen hasz-

használ kivált a' belső rágas ellen. Az
Aszszony ember midőn a' Nádrája
mozog és faj, végye ezen gyökér-
nek *femineusát*, és akár borban, akár
serbe áztatván, igyék belőle, és
meg-gyógyúl.

6.

Akár koros ember, akár gyermek,
akár marhák midőn meg-igiztetnek
ezen gyökérnek porával füstöltesse-
nek-meg egynehányszor, hathatóson
használ, és gyógyít.

7.

A' melly Aszszony ember nehezen
szül, a' régyen ezen gyökérből egy
keveset etzetbe, háromszor vagy négy-
szer igyék belőle, a' terhétől meg-
szabadúl.

8.

Jegyezd-meg: ezen Gyökér há-
romszor virágzik esztendeig, Kara-
cson Szombatján, Húsvétkor, Szent
János Napján: ezen időkben kell ha-
szonra ásni.

Szem-

Szem-kőnek Papiumja.

Ez az Ir, vagy Flastrom igen hasz-
nos minden fő-fajás ellen Flastrom-
formán a' füled-mellé, és vak sze-
meidre kötöd, a' szemednek-is igen
használ. E' mellett vagyon igen hasz-
nos vizetske-is, minden dagadás el-
len hasznos, bé-is veheti 6 8. vagy
10. cseppet akár mi italban 's hatha-
tóssabb lészen.

Gyanta Olajnok Haszna.

A' melly ember Hagymázban va-
gyon, kenye ezzel orrát és két vak
szemeit. A' sárgaság ellen-is igen
hasznos ha 3 cseppet akár mi itaba
bé vészen, magát-is egészen véle
meg-kenetni igen hathatós orvosság
lészen.

Kő-Olaj.

A' melly embernek nyílása vagyon,
5. 6. 7. vagy 8. cseppet akár minémű
ital-

italba végyen estve, és reggel,
mindjárt meg-könyebbedik.

Tégla - Olaj.

Torokfájástól, súlytól, orbáncztól
hasznos, járó - gyermeknek, hogy
ha súlyos kevesebbet, az alapodott
ember 9. vagy 10. cseppet italba vé-
gyen hasznos, hogyha penig kívül
vannak ezen nyavalyák, mind az or-
bántztól, 's mind a' torok - fájástól,
csak kívül kell vele kenni.

Veres Olaj.

A' melly ember testének dagadása
vagyon, vagy fel-pufadása, ezzel az
Olajjal kenye-meg, és ha testének,
rothadását érezni fogja, ez által eléb-
beni egészségre juthat.

Brustin Sir.

Haj nevelésre igen jó, gyakran
kenni vele, új vajjal elegyítve.

Ag-

Agstán Sir.

A' melly embernek gyakorta nagy
fő - fájdalma vagyon, ezzel ken-
nye - meg mind a' két vak
szemét, a' fájdalmát
enyhíti.

MATHEUS BADRACHARZÁN,
Apoth. & Magister Oleorum.

ANDREAS ZEY,
Doct. Medic. Varaliensis.

Dr. J. J. J.
19
19